

Quadrifolia

Afdeling Deventer

Jaargang 23, nr. 3 – 2010

Ochtendexcursie Beekdallandschap van de Letteler Leide in de Oostermaet, Lettele

Datum: zaterdag 7 augustus 2010

Tijd : 10.00 uur.

Plek : parkeerplaats Oostermaatsdijk richting
Okkenbroek aan de linker kant.

Excursieleider: Hans Grotenhuis.

De Lettelerleide is een watergang die door het Oostermaet loopt, gedeeltelijk door het bos en gedeeltelijk door het boerenland. Het was altijd een “standaard waterschaps-watergang”, dus een goot met steile oevers om het water zo snel mogelijk af te voeren. Daar is nu verandering in gekomen. Het waterschap Groot-Salland en Stichting IJssellandschap hebben de Lettelerleide een meer natuurlijk karakter gegeven: de oevers verflauwd, het profiel breder gemaakt, de watergang minder diep gemaakt en (al eerder uitgevoerd) de stuw vervangen door een cascade van stenen. Belang van het waterschap is een verbeterde waterhuishouding (water langer vasthouden en vergroting van de waterberging) en het belang van IJssellandschap is het vergroten van de kansen voor de natuur. De KNNV heeft indirect ook belang bij dit project omdat de wijziging van de waterhuishouding een gunstige invloed heeft op de waterhuishouding in de Slenk. Het project is dit jaar gereed gekomen. In dit gebied is nu een successie van soorten op gang gekomen. Een werkgroep inventariseert de flora d.m.v. proefvlakken. Dit project gaat enkele jaren duren. Hans Grotenhuis zal ons uitleggen hoe de monitoring, het volgen van de successie, in zijn werk gaat.

De excursie duurt tot 12 uur.

Aanmelden bij Hans Grotenhuis, tel. 0570 656339 (na 19.30) of Nienke Dijkstra, tel. 0570-657817.

Kleine excursie Vistrappen Bathmen

Datum: donderdag 19 augustus 2010

Tijd : 14:00 uur

Plek : IJsbahn Bathmen, Woertmansweg/Hoekmansweg

Excursieleider: Nienke Dijkstra

Een paar jaar geleden zijn in de Schipbeek vistrappen aangelegd. In de Schipbeek waren te weinig paai- en schuilmogelijkheden voor vissen en andere watergebonden fauna aanwezig. Aanpassingen in de vorm van het aanleggen van een natuurvriendelijke oever en het aanleggen van slenken hebben de ecologische kwaliteit versterkt. Intussen heeft het gebied zich weer hersteld en is de flora en fauna weer heel interessant. We lopen vanaf de ijsbaan een rondje langs de Schipbeek.

Aanmelden bij Nienke Dijkstra, tel. 0570 657817

Vlinderexcursie naar het Kootwijkerzand

Datum: zondag 22 augustus 2010

Tijd: 9:00 uur

Plek: Parkeerplaats Mercure hotel

Excursieleider: Paul Winkelman

Twee jaar geleden hebben we deze excursie ook gedaan. Het Kootwijkerzand is een uniek gebied, waar de bijzondere vlinder, de Kleine heivlinder, *Hipparchia statilinus* voorkomt. Deze soort komt in Nederland alleen in het Kootwijkerzand voor. De dichtstbijzijnde populatie bevindt zich in Duitsland bij de voormalige Oost-Duitse grens. De vlinder lijkt vrij veel op de gewone heivlinder, *Hipparchia semele*, maar kleiner en wat donkerder getekend. Niet alleen de Kleine heivlinder is hier te zien. We zullen ook andere soorten

vlinders zien. Ook is het gebied interessant op het gebied van de flora, de vogels en nog veel meer. Door het mulle zand kan het kan lastig zijn om door het terrein te lopen voor mensen die slecht ter been zijn. Aanmelden bij Paul Winkelman 0570 624991 of Nienke Dijkstra 0570 657817

Excursie Vollenhove en omgeving

Datum: zondag 12 september 2010

Tijd: 9:00 uur

Plek: Parkeerplaats Mercure hotel

Excursieleider: Nienke Dijkstra

In tegenstelling van wat in de vooraankondiging stond wordt dit geen busexcursie. We gaan met eigen auto's naar Vollenhove. In het nieuwe land van de Noordoostpolder gaan we kijken naar hoe de natuur zich ontwikkeld heeft op de bodem van de voormalige Zuiderzee.

We bezoeken verschillende plekken, zoals het Voorsterbos. In dit natuurgebied zijn ruim 60 soorten broedvogels waargenomen, waaronder Kleine Bonte

Specht en roofvogels als Wespendif en Sperwer. Ook is het gebied belangrijk voor kikkers, padden en salamanders. In de greppels van dit vochtige bos groeien veel varens zoals Mannetjesvaren en de zeldzamere Tongvaren. Op diverse plaatsen in het gebied vindt natuurontwikkeling plaats, waardoor het aantal planten- en diersoorten toeneemt. Nieuwe poelen in het zuidoosten en in het bos zelf moeten plaats bieden aan amfibieën en libellen. Hetzelfde geldt voor het Kuinderbos, het grootste aaneengesloten bos van de Noordoostpolder. Ruim vijftig jaar geleden aangeplant, maar nu een bos van formaat. Er leven reeën, vossen, hazen, konijnen en egels. Zelfs de Boomarter wordt waargenomen. Zijn aanwezigheid geeft aan dat het bos volwassen is, want hij verblijft graag in dikke, holle bomen. Ook roofvogels zijn er volop. De Buizerd, Havik, Wespendif, Sperwer en Ransuil zijn vaste gasten. Het wemelt van de planten, insecten en paddestoelen. In de zomer zijn er vele vlindersoorten te bewonderen. De excursie duurt de hele dag.

Aanmelden bij Nienke Dijkstra, tel. 0570 657817

Kleine excursie Landgoed Dorth

Excursie Landgoed Dorth

Datum: donderdag 16 september

Tijd: 14.00 uur

Verzamelen: Parkeerplaats Landgoed Dorth

Excursieleiders: Dick Steenstra en Henny Wassens.

We maken een rondwandeling in de nazomer over het landgoed Dorth. Een waterrijk gebied. Nadat het rond 1960 dreigde te verdrogen zijn er maatregelen getroffen door het waterschap en Natuurmonumenten. Kikkers, Salamanders, Koningsvaren en IJsvogel hebben het er nu weer naar hun zin. Er zijn prachtige Beuken en een grasveld dat men laat verschralen. En misschien zien we hier en daar alvast wat herfstkleuren. We verzamelen op de parkeerplaats bij het landgoed, aan de Kasteelweg. Aanmelden bij Dick Steenstra (0570-619176 of 06-16202617) of Henny Wassens (0570-676072)

Nazomerexcursie naar de Kieftskamp bij Vorden

Datum: Zondag 26 september 2010

Tijd: 10.00 uur

Verzamelaars: Parkeerplaats vóór het huis, Lindeseweg 6, 7251NK, Vorden.

Excursieleider: Koos Anema

De zomer loopt ten einde. Eind september kan het nog prachtig warm weer zijn, maar de natuur bereidt zich al voor op de komende winter. Een oud loofbos is een uitstekende plek om de sporen daarvan op te zoeken. We gaan vandaag naar "De Kieftskamp", een buitenplaats van Geldersch landschap/Geldersche kastelen bij Vorden en onderdeel van het Achterhoekse hoevenlandschap. Onder gunstige omstandigheden zijn hier ook veel paddestoelen te vinden. Bij nat weer kunnen laarzen handig zijn.

Opgeven bij Koos Anema, tel. 0575 431821

Terugblik

Excursie Friezenberg 21 januari 2009

Aantal deelnemers: 9

Excursieleider: Eefke van Schaik

Vlak nadat de witte wereld plaats had gemaakt voor weer meer kleur gingen we naar de Friezenberg, onderdeel van het natuurgebied De Borkeld. Het is een gebied met grafheuvels waarvan er een aantal zijn gerestaureerd en er was bedrijvigheid omdat op verschillende plaatsen grond wordt afgegraven om "nieuwe natuur" te laten ontstaan.

Het is eigendom van de stichting Landschap Overijssel. Zij kregen het in 1935 van de textielbaron van Heek. Door de dooi en de werkzaamheden was het op sommige plaatsen erg modderig maar daar lieten we ons niet door afschrikken. Waarnemingen waren er vooral op het gebied van de paddestoelen. De Gele trilzwam in vele kleurschakeringen, de Eiketrilzwam, de Scherpe schelpzwam en de Groene schelpzwam. We hoorden de Zwarte Specht en ook de Zwarte Mees is gesignaleerd. Het was een heerlijke winterwandeling en we bedanken Eefke voor het organiseren ervan.

Excursie 25 maart 2010 De Voorst

Aantal deelnemers: 15

Excursieleider: Jitske Karssenbergh

Op deze mooie voorjaarsdag verzamelden we ons op de parkeerplaats van Huis 't Velde waar we werden opgewacht door Jitske. In de aankondiging schreef ze dat het misschien wat vroeg in het jaar was maar er was toch al veel te zien. Er bloeide nog niet zo veel maar het was ook leuk naar de kleine groene blaadjes te kijken en te achterhalen welke plant het was. Met name de Pinksterbloem was voor mij verrassend.

Ondertussen hoorden we de Boomklever en de Tjiftjaf. De Voorst is een oud huis, van rond 1300. Het kent een geschiedenis van grote rijkdom maar ook van verval en brand. In 1957 werd het

overgedragen aan de "Stichting Vrienden der Geldersche Kasteelen". Restauratie van het huis, de brug en twee hekken vond plaats. De kademuren moeten nog aan de beurt komen. Een stukje van de route ging langs de Berkel. Ooit werd dit stuk van de rivier gekanaliseerd maar men heeft actie ondernomen om dit weer terug te draaien. Een opsomming van waarnemingen: Vogelmelk (niet bloeiend), Speenkruid met hier en daar een geel stipje of sterretje, Klein hoefblad, Bosanemoon, Kraailook, Sneeuwroem, Buizerd, Canadese Gans en Grauwe Gans. We sloten de excursie af op het terras van Huis 't Velde, nog net op tijd om te kunnen genieten van de laatste zonnestralen. We bedanken Jitske voor deze prachtige wandeling en voor de koffie en thee die ze ons aanbood op het terras.

Excursie Bekendelle en Dillingbeek 28 maart 2010

Aantal deelnemers: 16

Excursieleider: Koos Anema

Een excursie in twee gedeeltes. Allereerst Bekendelle. Vanaf de watermolen volgden we de Boven-Slinge. De IJsvogel liet zich niet zien maar veel andere waarnemingen, waaronder de Mandarijneend, maakten deze excursie zeer de moeite waard. Voor de hele snelle waarnemer was de Grote Gele Kwikstaart te zien. Bijzonder was ook het Schaafstro dat werd gebruikt om

te polijsten en als nagelvijs en hier overvloedig aanwezig is. Een greep uit de rest van de waarnemingen: Waaierkorstzwam, Klein hoefblad, Schapezuring, Dagkoekoeksbloem, Grote Bonte Specht, Tweestijlige meidoorn, Vuurgoudhaantje, Grote muur en bij de watermolen veel Groot hoefblad. Na een zeer luxe pauze met koffie en taart gingen we door naar het Gossink waar we langs de Willinkbeek liepen. De Bosanemoon bloeide er prachtig, de Klaverzuring liet

zich ook al zien en na enig zoeken konden we ook de Slanke sleutelbloem bewonderen. Ook het vermelden waard zijn de Eikvaren, Glanskop, Goudvink, vrouwelijke bloemen van de Hazelaar en de sporen van een Ree.

We bedanken Koos voor het organiseren van deze excursie en zijn blij dat het weer ook zijn medewerking verleende door het pas later op de dag te laten regenen.

Excursie donderdag 8 april de Ossewaard

Aantal deelnemers: 9

Excursieleider: Ronald Groenink

Een vogelexcursie met hier en daar een andere waarneming. We vertrokken vanaf de parkeerplaats bij het IJsselhotel en liepen onder de brug door naar de Ossewaard. Onderweg zagen we een Kokmeeuw met bruin aan de vleugelpunt, de Scholekster, Wilde eenden en de Grauwe Gans. Een Tapuit zat in de verte in de top van een bosje. En ook verder weg hoorden we een Fazant. Een Kneu liet van zich horen maar liet zich niet zien. De Grutto liet zich wel zien, net als Smienten, Canadese Gans, Bergeend en Slobeend. De mannelijke Bergeend is te herkennen een knobbel op de snavel. De Heggemus liet van zich horen en heeft als kenmerk dat het zingen abrupt stopt. We zagen ook de kleinste telg uit de familie van de Futen: de Dodaars. Plotseling vlogen patrijzen op. Verdere waarnemingen: Bontpeklevier, Witte Kwikstaart, Wintertaling, Poelruit, Rietgors, Tureluur en Boerenzwaluw. We liepen terug door het Worpplantsoen en zagen daar nog

de Bosgeelster, Grote ereprijs en de Boomklever. We bedankten Ronald voor deze excursie en wensten hem veel plezier en mooie waarnemingen in Spanje.

Excursie Hackfort 25 april 2010

Aantal deelnemers: 8

Excursieleider: Koos Anema

Kasteel Hackfort bestaat uit verschillende onderdelen, op verschillende momenten gebouwd. Het oudst zijn de hoektorens. Dat het een gevechtscasteel is is af te leiden uit de dikke muren. Op het landgoed werken 5 organisaties samen en maakt men gebruik van aardwarmte. Vorig jaar waren we in november in dit gebied, de aanloop naar de winter. Vandaag is het meer de aanloop naar de zomer. Vroege vogels onder de bloemen bloeien, anderen laten alleen hun blaadjes nog zien en velen zullen later tevoorschijn komen. Tot de bloeiers behoren de Bosanemonen. Men zoekt ijverig naar een Anemoonbekerzwam die tussen de Bosanemonen te vinden kan zijn. Maar helaas zonder resultaat. De Slanke sleutelbloem stond ook te bloeien en had de mooiste tijd alweer gehad. Op de akkers komt Gerst, Haver en Rogge. Met prachtige Akkerbloemen.

Ossenwaarden, Gewestdag 2006

Een Elzensingel was gekapt. Toen dit net was gebeurd was het hout rood gekleurd. Dat de winter voorbij is was ook te merken aan de vlinders die we zagen: Gehakelde aurelia, Koolwitje, Bont zandoogje, Oranjetipje en Boomblauwtje. Ook zagen we Rouwvliegen en een Steenhommel. Een greep uit de verdere waarnemingen: Kraailook, Drienerfmuur, Kluwenhoornbloem, Bosklaverzuring, Dalkruid, Peterselievlier, Amsinckia, Leeuweklauw en Frambozenstruik. Het was een heerlijke voorjaarswandeling waarvan we weer volop hebben genoten.

Excursie Moespotleide 29 april 2010

Aantal deelnemers: 9

Excursieleider: Dick Steenstra en Henny Wassens

Op deze bijna zomerse dag gingen we naar het landgoed De Hoek. In 2008 heeft de eigenaar, stichting IJssellandschap, grote stukken landbouwgrond rond de Moespotleide afgegraven. Aan de linker- en de rechterkant van de Averlose Houtweg ligt een gedeelte. Wij lopen vanmiddag rond één van deze stukken. Onder de beuken aan het begin van de route staan veel jonge plantjes, klaar om uit te groeien tot stoere beukenbomen. Maar er staat ook Veldbies, Drienerfmuur, Hondsdraf, Look zonder look en Bleeksporige bosviooltjes. Bij het water zien we Klein hoefblad, voor een groot gedeelte al als pluizebollen. Een stuk verder zien we Holpijp. Tip: deze is ook te

vinden in de stad: aan de Singel ter hoogte van de Schouwburg. Toen we vanaf het pad het afgegraven stuk konden overzien zagen we een broedende Nijlgans en hoorden we kikkers kwaken. Er is later een groene en een bruine kikker gezien. In informatie op internet stond dat er een bergvlier is te vinden. We hebben wel Vlier gezien maar het werd niet duidelijk of het ook Bergvlier is. Later nog maar een keer terug wanneer er bloemen of bessen aan zitten. In een gedeelte met vooral beuken was een erg groot nest, oud. Voor kinderwerk is het te hoog, voor een nest vrij laag. Weet iemand of dit echt een nest is? Ik zou het graag horen: 0570-676072. Wanneer je de gele route loopt kom je er langs. Een greep uit de waarnemingen: Zachte ooievaarsbek, een Wolfsmelk, Glad walstro, Citroenvlinder, Bont zandogje, Knikkende vossestaart, Penningkruid en Oranjetipje. Het was een mooie wandeling in een veelbelovend gebied.

Actueel

Exoten

De KNNV is een samenwerkingsverband aangegaan met het Team Invasieve Soorten van het Ministerie van LNV om te komen tot een opsporingsnetwerk tegen het verder oprukken van allerlei invasieve exoten die de Nederlandse flora en fauna bedreigen of die lastig of gevaarlijk zijn voor mensen. De KNNV kon instappen in een lopend project, het Signaleringsproject Exoten. Doelen van dit project zijn het enthousiasmeren van vrijwilligers om waarnemingen van exotische soorten te melden en het vroegtijdig ontdekken van exoten.

Onze leden hebben genoeg kennis van de veldbiologie om ter zake kundig te zijn bij het waarnemen van de soorten op de voorkeurslijst. KNNV'ers kunnen bij excursies en inventarisaties in de natuur alert zijn en bij waarneming die soorten melden bij:

Henny Wassens, tel 0570 676072 of: henny_wassens@hotmail.com

Hier volgt een lijstje van tien soorten op de voorkeurslijst die in overleg is samengesteld:

- Waterteunisbloem
- Breed(Amerikaans) pijlkruid
- Ambrosia (alsemambrosia en zandambrosia)
- Rosse stekelstaart (eend)
- Halsbandparkiet
- Grijs eekhoorn
- Pallas' eekhoorn
- Wasbeer
- Amerikaanse rivierkreeft
- blauwbandgrondel

Verenigingszaken

Van de voorzitter

Net terug van vakantie schrijf ik een stukje voor *Quadrifolia*. Vanaf 29 april waren wij naar Frankrijk, waar we genoten hebben van prachtige flora en mooie vlinders. Hoewel het af en toe erg koud was, hebben we toch nog veel mooie dingen gezien. Ik hoop natuurlijk dat de excursies van de afdeling ook goed verlopen zijn.

Met het nieuwe bestuur zijn we een keer samen gekomen en het lijkt dat we een aantal enthousiaste mensen hebben kunnen vinden. Ze zullen zich uiteraard eerst moeten inwerken en dat kost wat tijd, maar de geestdrift is er niet minder om. Ik hoop dat we een heel goed jaar tegemoet gaan.

Het landelijk Bestuur heeft de afdelingen gevraagd om op 10 oktober (10-10-10) een publieksactiviteit te houden. Bob is bezig met de organisatie, het is de bedoeling dat we ingaan op de boom als voorbeeld van een ecosysteem. We hopen dat veel van onze leden mee willen doen met die dag, de excursie zal een voorbeeld zijn hoe KNNV excursies in de regel gehouden worden. We vragen dan ook iedereen die (soms) meegaat om ook de 10^e oktober aanwezig te zijn, zodat er veel leden een inbreng kunnen hebben en de deelnemers een goede indruk krijgen van hoe men van KNNV excursies kan genieten en tegelijk iets op kan steken.

Als leden van het bestuur worden we vaak gevraagd om aandacht te geven aan een bepaalde activiteit. Vaak komen die verzoeken (te) laat binnen, omdat de kopij voor het volgende nummer van *Quadrifolia* al vroeg binnen moet zijn. We hebben een lijst met e-mail adressen, mensen die er prijs op stellen al die activiteiten te weten te komen, kunnen het Bestuur verzoeken berichten door te sturen. We zullen dan zorgen dat betrokkenen de informatie krijgen.

Net voor mijn vakantie heb ik de VV bezocht, de landelijke vergadering van alle leden. Ook leden die niet als afgevaardigde van een afdeling gaan, kunnen de VV bezoeken. Dit keer was de bijeenkomst in Wageningen, deze afdeling vierde zijn 100-jarig jubileum. Het was een prachtige dag op landgoed Hoekelum, met na afloop een receptie ter gelegenheid van het jubileum. Ik ben benieuwd of er van onze afdeling op zondag nog mensen naar Wageningen zijn geweest, ook dat was een leuke en informatieve dag. De afdeling Wageningen is met meer dan 400 leden de grootste van Nederland. Men werkt daar veel met diverse werkgroepen, er zijn nauwelijks excursie voor alle leden.

Zoals elk jaar gaan we met een KNNV kampeervakantie mee en dit keer waren we in de Gotge van de Jonte, een zijrivier van de Tarn. Hier waren ook een aantal mensen van de afdeling Wageningen aanwezig. Deze hadden het initiatief genomen om relaties te leggen tussen Geologie, bodem, planten en insecten. Dat was erg leerzaam en tegelijk ook leuk om verbanden te zien tussen die aspecten. We hebben er met veel genoegen aan deelgenomen en het leuke is dat je het samen doet. Daar doe je weer nieuwe inspiratie op.

Ik hoop dan ook dat ik u allen weer mag zien in de komende maanden op de excursies.

Klaske ten Grotenhuis

Colofon

KNNV in vogelvlucht

Zaterdag 7 augustus 2010 Ochtendexcursie Letteler

Leide in de Oostermaet, Lettele

Donderdag 19 augustus 2010 Kleine excursie

Vistrappen Bathmen

Zondag 22 augustus 2010 Vlinderexcursie

Kootwijkerzand

Zondag 12 september 2010 Excursie Vollenhove en omgeving

Donderdag 16 september 2010 Kleine excursie

Landgoed Dorth

Zondag 26 september 2010 Nazomerexcursie

Kieftskamp, Vorden.

Sluitingsdata voor kopij:

Nummer 4 verschijnt eind september 2010.

Kopij dient voor 10 augustus 2010 te worden ingeleverd bij Bien Hage, Havikshorst 33, 7414 HR Deventer, jacvs@xs4all.nl

Informatie KNNV afd.: Deventer

<http://www.knnv.nl/deventer>

Secretaris:

Ria de Oude-de Wolf, Hemeltjenscampweg 5, 7431 CB Diepenveen; secretaris@deventer.knnv.nl

Penningmeester en ledenadministratie:

Bob Maks, De Heuvel 34, 7413 AX Deventer

0570-610266, penningmeester@deventer.knnv.nl

Triodosbank, 78.67.10.438, t.n.v. KNNV afd.

Deventer te Deventer.

Opmaak en layout *Quadrifolia*, foto's:

Roel van Schaik; roelvanschaik@xs4all.nl